

Організація самостійної роботи магістрів соціальної педагогіки у процесі їхньої фахової підготовки

Ірина ДОБРОСКОК,

здобувач Інституту педагогіки АПН України

У процесі підготовки висококваліфікованих спеціалістів важливим питанням є розвиток їхньої самостійної роботи. Самостійна робота студентів – це особлива форма навчальної діяльності, спрямована на формування самостійності як риси характеру, засвоєння сукупності знань, навичок, умінь, що здійснюється за умови відповідної організації різних видів навчальних занять. Функціями самостійної роботи є: пізнавальна (засвоєння системи знань із певного навчального курсу); самоосвіта (формування навичок і вмінь самостійного оновлення знань і їх творчого застосування); прогностична (працюючи самостійно, студент має передбачати й оцінювати можливий результат і саме виконання завдання); корегуюча (вміння вчасно корегувати свою діяльність); виховна (формує самостійність як рису характеру). Згідно з чинними нормативами, на самостійну роботу студентів відводиться близько третини аудиторних годин.

Постійне збільшення обсягу знань, якими повинен оволодіти майбутній фахівець за роки навчання у ВНЗ, підвищення вимог до його загальної наукової і спеціальної підготовки викликають гостру потребу у всебічному і глибокому дослідженні системи педагогічних шляхів, зовнішніх і внутрішніх умов становлення спеціаліста, розкритті закономірностей професійної підготовки і врахуванні їх у ході організації навчально-виховного процесу.

Підготовка вчителів у педагогічних ВНЗ має відповідати вимогам сучасної школи, науки та культури. Магістри соціальної педагогіки повинні глибоко розуміти суть педагогічної науки, знати різноманітні методи у викладанні соціальної науки і застосувати знання на практиці.

Також студенти мають ознайомитися з експериментальними дослідженнями в соціальній педагогіці, які спрямовані на моделювання різноманітних соціальних аспектів розвитку педагогіки. Необхідно звернути їхню увагу на те, що застосування математичних методів і сучасних інформаційних технологій у соціальній педагогіці є ще мало розробленим, але досить перспективним напрямом, який сприяє підвищенню оперативності, вірогідності і цінності соціальної інформації.

Дослідження з проблем соціальної освіти та виховання у вищих навчальних закладах України

переконають у тому, що за останні роки було проведено роботу з ініціації, вдосконалення й поглиблення соціальної освіти студентів, у тому числі в галузі соціальної педагогіки [1].

У процесі викладання соціальних і педагогічних дисциплін викладачам необхідно розвивати у студентів соціальне мислення. Соціальне мислення є процесом накопичення і розвитку соціальних знань, який завершується формуванням певних соціально-педагогічних переконань, поглядів на розвиток соціальної педагогіки. Соціальне мислення майбутніх фахівців має бути тісно пов'язане з педагогічною й соціальною свідомістю, що охоплює не тільки знання процесів і явищ, але і їх розуміння. Вона є складовою педагогічного мислення, що формується у процесі педагогічного навчання та виховання.

Щоб якомога повніше сформувані соціальне мислення майбутніх магістрів соціальної педагогіки, необхідно систематизувати соціально-педагогічні знання: методологічні, теоретичні (соціальні закони, поняття, загальні питання соціальної педагогіки), емпіричні (конкретні відомості про соціальну педагогіку в Україні, соціологічний розвиток напрямів у соціальній педагогіці тощо), а також уміння аналізувати статистичні показники, пояснювати вплив різноманітних факторів на розвиток соціальної педагогіки, її становлення.

Сучасне соціальне мислення має базуватися на двох критеріях – науковості й об'єктивності. Ці критерії рівноцінні і тісно взаємозв'язані. Науковість визначається ступенем урахування соціальних законів у практичній діяльності. Сьогодні вимагає, щоб кожна людина володіла не тільки певною сумою соціальних знань, а й уміло і своєчасно їх використовувала у своїй діяльності.

Інший критерій – об'єктивність – є результатом аналізу досягнень і резервів соціально-економічного розвитку суспільства. Завдання соціальної педагогічної науки – дати конкретні відповіді на питання, що ставить суспільство.

Обираючи засоби та методи формування елементів соціального мислення, необхідно враховувати взаємозв'язок соціальних, соціально-педагогічних, педагогічних явищ у педагогічній підготовці майбутніх магістрів. Також потрібно брати до уваги, що соціальна спрямованість пронизує всі педагогічні дисципліни ВНЗ, зокрема педагогіку, психологію, соціологію, основи соціальної педагогіки, соціально-педагогічну діяльність тощо.

Майбутніх магістрів соціальної педагогіки потрібно навчити прийомів активізації пізнавального інтересу до соціальних знань і забезпечення позитивного емоційного ставлення до них, оскільки під час вивчення основ соціальної педагогіки нерідко виникають труднощі у засвоєнні соціально-педагогічних, соціальних і педагогічних понять. Часто студенти дають досить точне визначення поняття, але не можуть розкрити його сутності, наприклад, плутають такі соціальні поняття, як соціально-педагогічна діяльність, соціально-виховний вплив середовища й суспільства, соціальна концентрація тощо. Тому у ході формування соціально-педагогічних понять у студентів педагогові варто застосовувати таблиці, схеми, інші засоби наочності, які б допомагали розкривати зміст абстрактних соціальних і педагогічних знань [2; 4].

Соціальна педагогіка є «наукою про вплив соціального середовища», в основу якої покладено гуманізм сучасного виховання, що полягає у побудові взаємовідносин між студентом і викладачем на діалогічному рівні, а не на конфліктах інтересів. У зв'язку з тим, що основу соціальної педагогіки становить виховання особистості в суспільстві і для суспільства, потрібно розуміти, що завдання спеціального виховання полягає у формуванні громадянської і творчої активності, самостійності, здатності до створення позитивних взаємовідносин між людьми.

Також майбутніх магістрів соціальної педагогіки необхідно навчити використовувати в навчально-виховному процесі урядові документи, дані періодичної преси, фрагменти телепередач тощо.

Для формування елементів соціального мислення студентам під час лекцій і практичних робіт необхідно пропонувати аналіз різних напрямів соціальної педагогіки з метою вироблення відповідного ставлення до її виявів, ознайомлювати з новими технологіями, сучасними механізмами, напрямками науково-технічного прогресу і їх перевагами. Важливими прийомами формування елементів соціального мислення студентів є дидактичні ігри, які дають змогу моделювати різноманітні ситуації.

Практика застосування ділових ігор на заняттях із соціально-педагогічних дисциплін показує, що вони стимулюють творчу уяву і нестандартне мислення; сприяють становленню активної, мобільної особистості, що вміє обстоювати свої думки; перетворюють теоретичні знання на переконання; розвивають соціальне мислення і культуру; формують стійкий інтерес до соціального аналізу навколишньої дійсності; сприяють організації колективної діяльності студентів, розвитку співпраці, виникненню почуття суперництва.

Досить ефективними є такі форми організації навчального процесу, як семінари, конференції, зустрічі з відомими соціологами, педагогами, державними діячами, народними депутатами, лідерами партій, на яких студенти вчаться вирішувати

соціальні завдання, аналізувати проблеми, мають змогу брати участь у конкретних справах.

У підготовці майбутнього викладача соціально-педагогічних дисциплін неабиякого значення набувають лабораторно-практичні заняття, за допомогою яких відпрацьовуються прийоми теоретичної і практичної підготовки студентів, уміння і навички, необхідні в майбутній роботі у ВНЗ.

Лабораторно-практичні заняття, зазвичай, мають елемент дослідження. На основі наукової логіки майбутній магістр відкриває для себе соціальні явища, закономірності, їх сутність. У процесі подальшої роботи засвоюються нові категорії, завдання ускладнюються – від характеристики соціальних явищ до їх систематизації. Це викликає зацікавленість предметом, забезпечує творчий пошук на заняттях. До кожної теми лабораторно-практичних занять складається методична розробка з обов'язковим визначенням мети, переліченням обладнання і списком літератури, за якою студенти готуються до відповідей на запропоновані запитання. Окрім запитань, що потребують завчасної підготовки, формулюються конкретні завдання з поясненням їх виконання. Хід роботи над завданням аналізується індивідуально з подальшим колективним обговоренням, а висновки записуються в робочі зошити. Усе це вимагає самостійності й аналітичного мислення. Також у розробках даються запитання для позааудиторної роботи, що потребують знання соціології, педагогіки та психології тощо. Ця робота перевіряється або на лабораторно-практичних заняттях, або в години, відведені для щотижневих консультацій. На лабораторно-практичних заняттях використовуються підручники із соціальної педагогіки. Це дає можливість майбутньому викладачеві соціально-педагогічних дисциплін завчасно ознайомитися з матеріалом навчальної програми й різними прийомами його використання.

Отже, у процесі підготовки майбутніх магістрів соціальної педагогіки неабиякого значення набуває організація самостійної роботи, що досягається завдяки вдалому поєднанню різних видів навчальних занять, формуванню соціального мислення студентів на основі аналізу різних напрямів соціальної педагогіки, виховання громадянської активності та здатності до побудови позитивних взаємовідносин між людьми.

Література

1. *Педагогіка* вищої школи : навч. посіб. / З.Н. Курлянд, Р.І. Хмелюк, А.В. Семенова та ін.; за ред. З.Н. Курлянд. – 2-ге вид., перероб. і доп. – К.: Знання, 2005. – 399 с.
2. *Соціальна педагогіка* : навч.-метод. посіб. / за заг. ред. А.Й. Капської. – К.: ІЗІН, 1998. – 220 с.
3. *Лукашевич М.П.* Соціалізація. Виховні механізми і технології : навч.-метод. посіб. / М.П. Лукашевич. – К.: ІЗІН, 1998. – 112 с.
4. *Алексюк А.М.* Педагогіка вищої школи. Курс лекцій : модульне навчання : навч. посіб. / А.М. Алексюк. – К.: ІСДО, 1993. – 220 с.

Анотації

У статті висвітлюються проблеми розвитку самостійної роботи майбутніх магістрів соціальної педагогіки у процесі їхньої фахової підготовки. Розкривається сутність поняття «самостійна робота студентів». Розглядаються її мета, функції та форми, а також особливості підготовки майбутніх магістрів соціальної педагогіки.

В статті розкриваються проблеми розвитку самостійної роботи майбутніх магістрів соціальної педагогіки в процесі їх спеціальної

підготовки. Автор дає определение поняттю «самостоятельная работа студентов», рассматривает ее цели, функции и формы. Анализируются особенности подготовки будущих магистров социальной педагогики.

The article deals with the problems of students independent work development in the Social Master training course. The author gives the definition of «students independent work», its aims, functions and forms. Peculiarities of future Social Master training are investigated.

ПОДІЇ. ЗАХОДИ. ПРЕЗЕНТАЦІЇ

Якщо Ви опануєте Сковороду, то опануєте найбільшу мудрість світу

Нещодавно у Переяслав-Хмельницькому педуніверситеті відзначали 287-му річницю від дня народження видатного філософа, педагога, музиканта Григорія Сковороди. В урочистостях взяли участь студенти і педагоги, представники місцевої громади, а також гості, зокрема з батьківщини народного просвітителя. Серед них – голова Чорнухинської райдержадміністрації Полтавської області Борис Лисенко, голова Чорнухинської райради Микола Кривчун, директор Чорнухинського літературно-меморіального музею Григорія Сковороди Микола Соляник та ін.

Святкові заходи розпочалися з відкриття виставки картин художниці Лідії Зуб. Твори майстрині передають шанувальникам живопису безмежну любов художниці до рідного краю та глибоку шану до свого земляка, велетня української нації Григорія Сковороди. Адаже на багатьох картинах зображені місця, пов'язані з життям українського просвітителя та збереженням пам'яті про нього: пам'ятний знак на місці народження Григорія Савича, музей його імені та молода діброва, посаджена у жовтні минулого року в селі Ковалі Чорнухинського району Полтавської області до святкування 300-річчя від дня народження видатного філософа, яке припадає на 2022 рік. Переяславці долучаться до цієї акції вже навесні цього року, а висаджені ними дубки стануть живим символом нездоланної сили Сковородинівського слова.

У виступах дослідників творчості Г.С. Сковороди, його шанувальників, земляків, зокрема проректора з наукової роботи Переяслав-Хмельницького педуніверситету Сергія Рика та голови Чорнухинської райдержадміністрації Бориса Лисенка, йшлося про те, що Григорій Сковорода – це видатна постать в українській історії і культурі, а його мудре слово, яке об'єднує українців, актуальне і сьогодні. Григорій Сковорода народився, щоб нести людям світло науки, правди, а творча спадщина мандрівного філософа зміцнює дух українців уже не одне століття. Директор Центру сковородинознавства Переяслав-Хмельницького педуніверситету професор Микола Корпанюк заклав вивчати мудрі

слова Тараса Шевченка, Івана Франка та Григорія Сковороди. «Якщо Ви опануєте Сковороду, то опануєте найбільшу мудрість світу», – наголосив Микола Павлович.

Хвилюючими і приємними були також моменти вручення подарунків. Мер Переяслава-Хмельницького Іван Якименко вручив книгу «Переяслав у віках» і пам'ятну монету «Переяславу–1100» Миколі Солянику, а голова Чорнухинської райради Микола Кривчун передав до місцевого музею Григорія Сковороди твори про філософа, покладені на музику композитора Володимира Стеценка. Диплом почесного громадянина селища Чорнухи цього святкового дня отримав професор Іван Стогній.

Святкування продовжила невелика концертна програма. Гостей і учасників заходу привітав вокальний ансамбль Чорнухинської ЗОШ I–III ступенів імені Г.Сковороди під керівництвом учителя музики Марії Стеценка. Запам'яталися також виступи юної бандуристки з Чорнух Марини Давиденко, цехмайстера Київського кобзарського цеху Миколи Товкайла та Михайла Ковалю з Черкащини. Надзвичайно зворушливим був виступ митця з Переяслав-Хмельниччини Миколи Сидоренка, який під звуки бандури блискуче виконав «Всякому городу нрав і права» та кант «De libertate» («Ода свободі») на власну музику.

Завершилися святкові урочистості читанням поезії Григорія Сковороди студентами Інституту мови та літератури педуніверситету.

Отже, можна з упевненістю стверджувати, що в Переяслав-Хмельницькому педуніверситеті зародилася нова традиція – відзначати річницю від дня народження велетня української нації Григорія Сковороди, ім'я якого з гордістю і відповідальністю носить наш університет.

Яна КОНОВАЛОВА,
студентка Переяслав-Хмельницького
державного педагогічного університету
імені Григорія Сковороди